

Nr 322.

Av herr **Asplund m. fl.**, i anledning av Kung. Maj:ts proposition med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 258 till årets riksdag med förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen m. m. föreslås bland annat vissa ändrade bestämmelser rörande avdrag för värdeminskning av inventarier m. m. Beträffande ett härmed närbesläktat avdrag nämligen för *substansminskning å naturtillgångar* föreslås däremot icke någon saklig ändring i vad som nu gäller. Det har emellertid av departementschefen erkänts, att detta avdrag har ett stort aktuellt intresse för särskilda företag och vissa kommuner (sid. 220). På sid. 237 i propositionen får man även upplysning om, att det åsyftade företaget är det av staten hälftendelägda Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag samt att Jukkasjärvi kommun gjort framställning om att ifrågavarande avdragsrätt skulle bindas vid räkenskaperna ävensom att länsstyrelsen i Norrbottens län hemställt, att denna fråga skulle underkastas närmare utredning.

Om man emellertid tager del av innehållet i den av Kungl. Maj:t omnämnda framställningen skall man finna, att det inte bara är sagda kommun inklusive Gällivare kommun och Luleå stad samt Norrbottens läns landsting, som ha intresse av att bestämmelsen utformas på begärt sätt, utan även att svenska staten har ett så betydande intresse därav, att det knappast torde vara försvarat, att i tysthet förbigå saken.

Av skriften framgår, att Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (LKAB) — ehuru bolaget enligt 1927 års malmavtal icke är skyldigt att på grund av malms bortförande göra avskrivning å själva malmfyndigheterna — likväl enligt bilagan till deklarationen gottgör sig ett substansminskningsavdrag av 50 öre per ton bortfraktad malm, vilket avdrag torde få anses orimligt högt tilltaget samtidigt som det icke motsvaras av någon som helst bokföringsmässig nedskrivning av tillgångens d. v. s. malmfyndigheternas bokförda värde.

Genom det sätt, varpå statens rätt till inlösen av Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund (TGO) tillhöriga aktier i LKAB är utformad, är det icke likgiltigt för staten, huru detta substansminskningsavdrag verkställles. Om detta avdrag gjorts även i bokföringen, torde detta innebära, att medelnettovinsten för bolaget per ton sänktes med 50 öre, vilket i sin tur skulle medföra, att det lösenbelopp, som staten enligt avtalet har att gälda i händelse av inlösen skulle bli icke mindre än 26,562,500 kronor lägre än vad det nu blir. ($12.5 \times 4,250,000 \times 0.5 = 26,562,500$)

Det som här ovan anförts giver oss anledning att framföra vissa ändringsyrkanden med anledning av den kungl. propositionen. Det är visserligen sant, att tolkningen av *gällande* skattelags bestämmelser rörande det här aktuella avdraget för närvarande ligger under regeringsrättens prövning. Men detta sakförhållande torde väl icke utgöra något hinder för att vid stiftande av ny lag vidtaga sådana förtydliganden eller tillägg, som kunna anses lämpliga och motiverade. Departementschefen har i annat sammanhang — i en debatt i andra kammaren — erkänt, att de i Jukkasjärvi kommuns ovan angivna skrift påtalade förhållanden synas hava fog för sig. Han yttrade härvid: »Det förekommer vissa dunkla punkter i fråga om skattelagstiftningen i detta hänseende, vilka, såvitt jag förstår, verkligen kunna ge anledning till att se efter, vad som på den punkten kan vara riktigt eller lämpligt i lagstiftningsväg, men innan man fått full klarhet över vad som är gällande rätt, förefaller det, som om dessa frågor böra uppskjutas.» (Riksdagens protokoll 1938 Andra kammaren nr 9 sid. 9—10). Även om vi med en viss tillfredsställelse tagit fasta på förra delen av detta yttrande, kunna vi dock icke förstå, att ett dylikt avvaktande kan vara behöfligt, då även statsrådet erkänner att gällande bestämmelser, sådana de förut utformats och oförändrade upptagas i propositionen, innehålla »dunkla punkter». Sådana punkter böra enligt vårt förmenande, så långt det är möjligt — då det nu är fråga om en allmän översyn av lagstiftningen — bortelimineras, då de kunna giva anledning till tolkningar, som av ett allmänt rättsmedvetande kunna mötas med ogillande.

Om det är så, att den rätt till årlig *avskrivning*, som gällande rätt medger, i förevarande avseende icke är ett synonymt begrepp med den i 1927 års malmavtal använda samma lokution »avskrivning», så torde man fråga sig, vad det kan finnas för hinder att vid en översyn av avdragsbestämmelserna rätta till förhållandet, så att det överensstämmer med vad en allmän rättsopinion och en förnuftig syn på saken fordra. Häremot skulle måhända kunna genmålås, att om det vid ingående av 1927 års malmavtal för bolaget ansågs existera en rätt att, oberoende av bokföringsmässig nedskrivning av naturtillgången, i taxeringshänseende tillgodoföra sig ett skuligt avdrag därför i deklarationen, så skulle det innebära ett övergrepp från statens sida, att nu använda sin lagstiftningsmakt och sätta stopp härför. Men så vitt vi ha oss bekant ha några sådana förbehåll aldrig existerat. Att bolaget till en början satte likhetstecken mellan ordet avskrivning i malmavtalet och skattelagen torde väl få anses bevisat därav, att bolaget först i 1932 års deklaration framställde yrkandet om skatteavdrag för substansminskning utan motsvarande avdrag i bokföringen. Hade LKAB ansett sig ha den rätt, det nu påyrkar, torde bolaget icke ha låtit särskilt ett sådant högkonjunkturår, som verksamhetsåret $\frac{1}{10}$ 1928— $\frac{30}{9}$ 1929 passera utan avdrag. — Sakförhållandet är nog i stället det, att bolaget på ett eller annat sätt blivit uppmärksamgjort på, att ett försök att på nu praktiserade sätt tillgodoföra sig avdrag borde göras, enär det för TGO:s del vore synnerligen värdefullt. Samtidigt som TGO tillgodoför sig avdragsrätten,

mister det ju intet i inlösenhänseende. Vår uppfattning på denna punkt är däremot denna: om bolaget skall tillåtas göra betydande substansminskningsavdrag vid beskattningen med därmed följande ekonomisk fördel i form av minskning av bolagets skatt till stat, landsting och kommuner, då skall bolaget också vara skyldigt att genom en motsvarande avskrivning i bokföringen taga den konsekvens, som medför en därav föranledd lägre försäljningssumma vid en blivande försäljning till staten.

Det som härovan anförts motiverar alltså enligt vår mening, att resp. bestämmelser på denna punkt utformas så, att det substansminskningsavdrag för gruva, som tillåtes enligt skattelagstiftningen, bindes samman med skyldigheten att i bokföringen göra samma avdrag. Detta är av särskild vikt då det gäller de gruvor, som här ovan berörts, men det torde väl knappast finnas några skäl att frånga nämnda princip, då det gäller gruvor i allmänhet.

Det hemställles alltså,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 258 måtte utforma lagstiftningen rörande rätt till skatteavdrag för substansminskning vid gruva på sådant sätt, att rätten till sådant avdrag bindes samman med skyldighet att i bokföringen göra avdrag av samma storlek.

Stockholm den 21 april 1938.

C. I. Asplund.

D. Hansén.

P. Sandström.

C. F. Carlström.

O. Bergqvist.